

evropský
sociální
fond v ČR

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

5. Klasicismus

Dobové pozadí

Sedmnácté století probíhalo ve znamení pokroku vědy, vzrůstajícího zájmu o taje vesmírných zákonů a přírodní dění. Na síle nabývá hlas myslitelů (např. Voltaire – čti [voltér]): vláda podle nich měla usilovat o blaho lidu, co možná nejméně pošlapávat svobody jednotlivce a ctít svobodu vyznání. Církev se stává terčem kritiky, Voltaire ji označuje za překážku pokroku.

Klasicistní umění

V 17. století, za vlády krále Ludvíka XIV., se ve Francii rodí nový umělecký směr **klasicismus**. Vyznačoval se pevným systémem estetických pravidel a norem. Napodoboval formy antického umění. Ztvárňoval různé lidské charaktery nadčasově pojaté (hrdina, padouch, lakomec apod.). Měřítkem krásy je pravda a rozumovost, tužby jedince musí ustoupit před společenskými normami, jsou pevně stanovena estetická pravidla a předpisy. Architektura klasicismu se stala především slohem památníků a monumentálních staveb (např. *Vítězný oblouk v Paříži*, *Braniborská brána v Berlíně*, *Stavovské divadlo v Praze*). Z hudebních skladatelů jsou nejznámější **Wolfgang Amadeus Mozart** a **Ludwig van Beethoven**.

Klasicistní literatura

V klasicistní literatuře byla respektována Aristotelova zásada tří jednot (místa, času a děje). Literatura byla rozdělena na vysokou (zde jasně převažovaly óda, epos a tragédie) a nízkou (zde hlavně komedie). K vrcholným představitelům klasicistní tragédie patří Pierre Corneille a Jean Racine, komedii reprezentuje Molière.

Pierre Corneille (čti [pjér kornej]), autor dramatu *Cid* (čti [sid]) – hrdina zabije otce své milé a ta, přestože Cida miluje, žádá potrestání vraha, přesně v souladu s pravidly cti.

Jean Racine (čti [žán rasin]), autor dramatu *Faidra* – tématem této tragédie je erotická vášeň Faidry, druhé manželky krále Thésea, k nevlastnímu synovi Hippolytovi. Ten však její city neopětuje, a když navíc Faidra zjistí, že Hippolyt miluje jinou, křivě před Théseem obviní Hippolyta ze zapovězené lásky k ní samé. Théseus uvěří této lži a syna vyhání ze země. Faidru však trápí svědomí a nakonec svému manželovi prozrazuje své provinění. Svůj život končí sebevraždou.

Molière (čti [molijér]), vlastním jménem Jean-Baptiste Poquelin (čti [žán baptist poklén]), byl jednoznačně nejúspěšnějším evropským veseloherním autorem. Působil u různých kočovných společností jako herec, autor komedií i režisér. Předváděl na jevišti lidské chyby, negativní vlastnosti hloupostí počínaje a přetvářkou a pokrytectvím konče, utahoval si ze šlechtických vrstev, z lakoty, úlisnosti nebo náboženského pokryectví. Jeho postavy byly velmi živé a odpovídaly realitě francouzské společnosti, takže nebylo divu, že si autor vysloužil negativní reakci dvorských kruhů, církev ho dokonce proklela. Jeho postavy mají nadčasovou platnost a některé z nich se staly tak výraznými typy, že i dnes si mnohé charaktery spojujeme automaticky s jejich jmény (např. Harpagon = lakomec). Humor se pro Molièra stal velice účinnou a navíc účinnou zbraní jak odsuzovat předsudky a zkaženou morálku společnosti.

Tartuffe neboli *Podvodník* – tato hra je příběhem úlisného a pokryteckého člověka. Tartuffe (čti [tartyf]) si natolik získává bezmeznou důvěru měšťana Orgona, že ho dokáže ovládat, a k tomu dokonce získává i jeho majetek. Usiluje i o Orgonovu ženu. Marně se snaží členové rodiny, kteří si uchovali zdravý rozum, Orgona varovat. Teprve poté, co Orgon potají vyslechne Tartuffovy milostné návrhy Orgonově ženě, odhaluje skutečnou povahu pokrytce.

Lakomec je nejproslulejší Molièrovou hrou, má dodnes trvalé místo v repertoárech světových divadel. Hlavním hrdinou je lichvář Harpagon, jenž (přestože je velice bohatý), krutě omezuje nejen své služebnictvo, ale také vlastní děti. Ačkoliv je již stár, chce se oženit s mladičkou dívkou Marianou, a to i přesto, že ví, že ji miluje jeho syn Kleantes. Svou dceru chce zase bez jakéhokoliv věna provdat za stárnoucího boháče Anselma. Aby Kleantes získal svou milou, zcizí otci 30 000 zlatých dukátů a výměnou

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

za ně se Harpagon vzdává nároků na Marianu. Když se nakonec ukáže, že obě lásky Harpagonových dětí jsou zároveň dětmi bohatého Anselma, nenamítá proti svatbě nic ani Harpagon.

Další hry: *Misanthrop*, *Zdravý nemocný*, *Skapinova šibalství*.

Jean de La Fontaine (čti [žán d lafontén]) - měl ve své době velký úspěch jako autor bajek.

Bajky lze považovat za jedno z nejvýstižnějších alegorických zobrazení společnosti. V příbězích zvířat, jež mají lidské vlastnosti, se satiricky útočí proti všem nešvarům a všem zvrácenostem tehdejší společnosti.

Opakem vznešené klasicistní tragédie byla italská komedie – *commedia dell'arte* (viz kapitola 4. Baroko), ze které vyšel dodnes nejhranější italský dramatik na světě

Carlo Goldoni (čti [karlo goldony]), autor dramát *Poprask na laguně* nebo *Sluha dvou pánů*.